

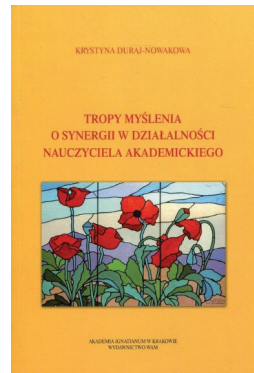
Gabriela Paprotna

ORCID: 0000-0003-2330-1626

Wydział Zamiejscowy Nauk Humanistycznych i Społecznych w Mysłowicach
Akademii Ignatianum w Krakowie

Recenzja książki

Krystyna Duraj-Nowakowa,
*Tropy myślenia o synergii w działalności
nauczyciela akademickiego*,
Akademia Ignatianum w Krakowie,
Wydawnictwo WAM, Kraków 2016, ss. 215

Działalność nauczyciela akademickiego jest wieloaspektowa, a przez to złożona. Zmienia się wraz z przemianami rzeczywistości społecznej i pedagogicznej, będąc tematem rozważań przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych. Te właśnie kwestie stały się przedmiotem pedagogicznych analiz Krystyny Duraj-Nowakowej w książce *Tropy myślenia o synergii w działalności nauczyciela akademickiego*.

Opracowanie składa się ze wstępu, trzech rozdziałów podzielonych każdy na trzy podrozdziały, zakończenia, bibliografii, streszczenia poszczególnych rozdziałów (w języku polskim i angielskim) oraz wykazu pierwodruków. Struktura jest więc bardzo czytelna i konsekwentna, co ułatwia lekturę tomu.

W rozdziale 1. Autorka analizuje przesłanki dla tropów myślenia pedagogicznego. Wśród nich opisuje wyzwania epistemologiczne „radykalnej zmiany” w pedagogice, paradygmaty w dydaktyce metodologii pedagogiki oraz wielowymiarowość integrowanego rozwoju osoby jako tendencje w tworzeniu wiedzy pedagogicznej.

K. Duraj-Nowakowa podkreśla, że zmian w pedagogice nie można dokonywać bez świadomości tradycji i dorobku, czyli wiedzy. Dostarczały jej m.in. filozofia, psychologia, socjologia. Modele zmian, jakim podlegała nauka, były bardzo różne. Dziś pedagogika musi określić swą tożsamość oraz nowe zastosowanie nauki, polegające na przekształcaniu obiektywnych praw o otaczającym nas świecie w odpowiednie normy i przepisy skutecznego działania praktycznego, przy szerokim użyciu metody naukowej.

W tym procesie wskazane jest podejście systemologiczne, przydatne zwłaszcza w niwelowaniu rozdzwisku między tworzeniem wiedzy pedagogicznej w ramach jej metodologii a jej aplikacjami w dydaktyce przedmiotu studiów wyższych. Wieloletnie doświadczenie naukowe skłoniło Autorkę do refleksji i stawiania pytań o relacje różnych modeli poznania naukowego z praktyką. Pokazuje też drogę od XX-wiecznego personalizmu do humanizmu XXI wieku w świetle tendencji do całościowego tworzenia pedagogiki i jej wiedzy. Szczególnie interesujące wydają się aplikacje idei personalizmu w pedagogice humanistycznej dla wspomaganie integrowanego rozwoju osoby oraz wielowymiarowa integracja według nurtów całościowych od energizmu, przez holizm, po systemologię.

Zdaniem K. Duraj-Nowakowej aksjologia naukoznawcza jest podstawą modernizowania systemów wiedzy pedagogicznej, systemu oświaty i systemu szkolnictwa. Tendencje do integracji wiedzy pozostają w ścisłym związku z procesami jej integrowania w osobowość dojrzałą zarówno naukowca pedagoga, jak i wychowanków.

Przedmiotem rozdziału 2. są tropy myślenia między dydaktyką a pedeutologią. Autorka skupia się na celach pedagogiki i edukacji, na całościowych wizjach synergii systemu edukacji w diagnozach i prognozach oraz na relacji między potrzebami a możliwościami kreatywnych rozwiązań trudności w pedagogice szkoły wyższej. Rozpatrywane są takie kwestie, jak: istota i treści kategorii pojęciowej „cel”, jej rodzaje i komponenty, funkcje – uwarunkowania i następstwa – rozróżniania, wyznaczania i zastosowań kategorii celu w pedagogice. Rozważania w tym rozdziale ogniskują się też wokół zmian w edukacji nauczycielskiej, która – jak sądzi Autorka – jest w kryzysie. Przyczyną takiego stanu są choćby utrwalone mity, stereotypy i błędne przeświadczenia na temat charakteru pracy nauczycielskiej, nie dość wnikliwa analiza procesu zmienności świata i ewolucji potrzeb edukacyjnych, czy systemy teoretyczne nauk o wychowaniu, które

wzmacniają praktykę kształcenia nauczycieli. Należy rozważyć relacje między manipulacją a podmiotowością w edukacji oraz odpowiedzieć na pytanie, czy nauczyciel ma być narzędziem transmisji kultury, czy podmiotem transformacji edukacji. W tym kontekście pojawia się problem potrzeb i możliwości kreatywnych rozwiązań trudności w pedagogice szkoły wyższej. Autorka analizuje tu okoliczności utrudnień oraz uzasadnia potrzeby modernizacji modelu szkoły wyższej, m.in. w kontekście humanizacji całonocnego działania człowieka. Wskazuje składniki i czynniki modernizowania systemu szkolnictwa wyższego, skupiając się w sposób szczególny na aksjologii celów edukacyjnych. Zagadnienia te zostały odniesione do problematyki akredytacji akademickiej, okazuje się bowiem, że i z tego procesu mogą wynikać pewne zagrożenia, jeśli niewłaściwie pojmujemy jego funkcje.

Rozdział 3. książki traktuje o czynnikach synergii osobowości i działalności nauczyciela akademickiego. Autorka rozpatruje tu kwestię indywidualizmu pedagogów akademickich w kontekście jego zagrożeń i perspektyw. Podmiotowość nauczyciela zostaje zestawiona z uspołecznieniem indywidualnego stylu działania. Pojawiają się takie kategorie, jak pasja nauczyciela oraz satysfakcja z działania. Szczególna relacja w pedagogice szkoły wyższej łączy uczoności i doktoranta, a opiera się na mistrzostwie. Jego wymiary zostają ukazane również w odniesieniu do prawa i tradycji uniwersyteckiej. Za bardzo istotne należy uznać formowanie sprawności moralnych w wychowaniu pedagogów. Proces ten Autorka rozpatruje w świetle teleologii wspierania samowychowania osoby według modelu personalistycznego między ujęciami chrześcijańskimi (protestanckim a katolickim) i humanizmu świeckiego.

Opisywane w książce tropy myślenia o synergii w działaniach nauczyciela akademickiego są wynikiem wieloletniego praktycznego doświadczenia zawodowego, akademickiego oraz refleksji nad teoriami naukowymi i metodologią. Opracowanie ma cechy eseju, a to oznacza, że K. Duraj-Nowakowa dzieli się z Czytelnikami swoimi krytycznymi spostrzeżeniami i refleksjami na temat zawarty w tytule pracy. Ów podmiotowy punkt widzenia zagadnień uwydatnia się jeszcze poprzez osobiste odwołania Autorki do różnych sytuacji z własnej drogi zawodowej.

W końcowej części książki, w efekcie wcześniejszych analiz, rozważań, spostrzeżeń i doświadczeń, K. Duraj-Nowakowa stawia Czytelnikowi pewne problemy do rozstrzygnięcia, skłaniając tym samym do refleksji nad postulatami zmian i usprawnień na drodze między dezintegracją a integracją i synergią, traktując je jako przesłanki do poszukiwania tytułowych tropów.

Opracowanie jest kierowane do pedagogów, zarówno akademickich, jak i studentów oraz absolwentów, do nauczycieli, którzy osiągnęli I i/lub II stopień edukacji wyższej, do doktorantów, do młodszej kadry naukowej oraz do

wszystkich, dla których interesujący jest styk humanistyki i nauk społecznych, a którzy dostrzegają możliwości tkwiące w synergii osobowości i działalności nauczyciela akademickiego.

Wartością omawianej książki jest również bibliografia – bogata i zróżnicowana, która również może zainspirować Czytelnika do dalszych poszukiwań.

Lektura *Tropów myślenia o synergii w działalności nauczyciela akademickiego* z pewnością wymaga skupienia i uważnego podążania za myślą Autorki, a to ze względu na bogactwo prezentowanych treści – ujęć, stanowisk, pojęć, autorów, wizji, nurtów itd. Czytelnik, który podejmie ten wysiłek, dostrzeże oryginalność opracowania, wzbogaci swoją wiedzę i zyska materiał do pogłębionych przemyśleń.